

Edebiyat tarihine bir dipnot

Orhan Pamuk'un 'Kara Kitap'ı 1990'da yayımlandığında yenilikçi biçimi ve özgün üslubuyla edebiyat dünyamızda hararetli bir tartışma iklimi yaratmıştı. Tartışmalar geride kaldı ama roman üzerine yazılmaya devam ediyor. Nüket Esen'in hazırladığı, ilkin 1992'de çıkan 'Kara Kitap Üzerine Yazılar', şimdi yenilenmiş edisyonu ve 'Kara Kitap Tartışmaları' adıyla yeniden yayımlandı.

ERAY AK

e.erayak@gmail.com

'Kara Kitap', ilkin 1990'da yayımlandığında deyim yerindeyse 'bir edebiyat olayı' olarak karşılanır Türkiye'de.

Roman, kitapçı raflarıyla bulunduğu daha ilk andan itibaren okur nezdinde yankı uyandırmasının yanında, eleştirmenler ve entelektüel çevrelerde de yankı bulur. Üzerine yazılar, değerlendirmeler, eleştiriler yazılmaya başlanır. Bu yankı gün gün büyüyerek genişler. Orhan Pamuk, romanı 'Kara Kitap'la ülkenin gündemindedir artık. Üzerine yazılan yazılar ise kimi zaman eksenini kaybederek her adımda daha da çoğalıyordur. **Bugün 'Kara Kitap'tan konuşmaya başlarken hiç çekinmeden "Türk romanının klasiklerinden biri" diyebiliriz elbette ama o günlerde bunu dile ya da kaleme getirebilmek pek kolay değilmiş gibi gözüküyor.** Çünkü roman üzerine yazılanlar, söylenenler neymiş diye küçük bir araştırma yapıldığında bile, meselenin edebi tartışmanın çok ötesine geçtiğini; 'Kara Kitap'ın tartışmaların, polemiklerin ve hatta saldırıların malzemesi olduğunu görürüz.

Bunda, **Orhan Pamuk'un romanıyla yaptığının o güne kadar Türk edebiyatında görülmemiş, adı konmamış bir şey olmasının da payı büyük.** Çünkü edebiyat çerçevesinde kalarak yürütülen tartışmaların odağına oturanın bile, 'Kara Kitap'ın 'modern' ya da 'postmodern' olduğu veya olmadığı üzerinde döndüğü görülüyor. Hasılı 'Kara Kitap', yenilikçi biçimi ve özgün üslubuyla edebiyatımızda bir vakadır o günlerde. **Bugün ise Türkçenin basıyapıtlarından. Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görülmesinin de önemli nedenlerinden biri ayrıca.**

'Kara Kitap' üzerine tartışmalar artık geride kaldı. Fakat roman üzerine yazılmaya hâlâ devam ediyor. Bir klasik edebiyat eseri ne yapması gerekiyorsa onu yapıyor 'Kara Kitap' ve her yeni günde, her yeni okurla kendini yeniden doğurarak, sayfaları arasında dolaşanlara yeni şeyler fısıldamayı başarabiliyor. Dolayısıyla yaşamını sürdürüyor.

Hemen yukarıda da belirtmeye çalışıldığı gibi edebiyatımızda hararetli bir tartışma iklimini yarattı 'Kara Kitap'. Bu iklim ise 1992'de bir kitapla taçlandı. **Nüket Esen**, tartışmaların hemen ardından edebiyat tarihine bir dipnot düşerek **'Kara Kitap Üzerine Yazılar'** başlığı altında dönemin atmosferini geleceğe taşıyabilecek bir kitap yayımladı. Hem 'Kara Kitap'ın hem de Orhan Pamuk'un edebiyat dünyasında bir adım daha ileri gidebilmek için de önemli bir kaynak olarak literatürümüzdeki yerini aldı.

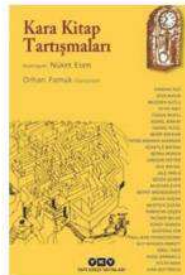
Fakat dedik ya; 'Kara Kitap' hâlâ yaşıyor ve kendinden bu kez tüm dünyada söz ettiriyor. Tam da bundan, Nüket Esen bu çalışmasının da evrilerek yeni bir hal alması gerektiğini düşünerek, kitabın 'güncellenmiş' diyebileceğimiz yeni bir edisyonunu bugünün okuruna sundu. Kitabın adı ise **'Kara Kitap Tartışmaları'**. Bu kez farklı bir vizyonla yol alıyor Esen. "İlk kitapta güncel olan ve uzmanlık gerektiren yazılarla Türk romanı eleştirisinin panoramik bir görünümünü ortaya çıkarıyordu" diyor. "Bu kitapta" ise "'Kara Kitap'ın metnine dönmek gereğini duydum. Bu yeni baskı, daha çok öğrencilere yönelik, ödev hazırlamaya yardımcı olabilecek, kitabın her cephesine ışık tutan ve bunları daha popüler okura iletebilen bir kitap olsun istiyorum."

Çalışma, edebiyat tarihine dipnot olma özelliğini bu haliyle de sürdürüyor.

Bununla birlikte kitabın bu yeni edisyonunda Orhan Pamuk'un 'Kara Kitap'ı yazmış olmak dışında da önemli bir katkısı var. **Pamuk'un, romanın yazılışı ve yaşanan sert tartışmalar sırasında çok yakınında olan dostu Ahmet Işıklı ile tartışmalar ve roman hakkında samimi bir söyleşi yer alıyor kitapta.** Böylelikle tartışmaların odağındaki isim, belki de bu konuda kendini ilk kez böylesine açık bir şekilde ifade ediyor. Ve ortaya, bu kez 'Kara Kitap'ın yazarına da alan açan bir çalışma çıkıyor.

"Çok emek verdim bu romana" diyor Pamuk bu söyleşinin bir yerinde. Kitap için yazdığı önsözde ise "Bu ilk tartışmaların heyecanı ve canlılığı, uyku edebiyat ortamımız için hâlâ olağanüstüdür" diyor. Nüket Esen de "'Kara Kitap', hakkında yazılan yazıların çokluğu ile eleştirel yalnızlığın kader olmadığını gösterdi" diye ekliyor.

Bugünden bakıldığında verilen emeğin karşılığını romanın şimdi tüm dünyada konuşulmasıyla alan bir yazar var. 'Kara Kitap Tartışmaları' da bunun göstergelerinden biri ve önemli bir kaynak kitap olarak bugünün okuruyla yeniden buluşuyor. ■

KARA KİTAP TARTIŞMALARI

Hazırlayan: Nüket Esen
Yapı Kredi Yayınları, 2021
324 sayfa, 32 TL.